
Dit boek draag ik op aan mijn ouders
en voorouders vanwege het doorgeven van de
creatieve genen en de daarbij behorende creatiedrang.
Zonder hen was dit boek er nooit gekomen.

*Paying attention is a form of reciprocity with the living world,
receiving the gifts with open eyes and open heart*

- Robin Wall Kimmerer
(Amerikaanse botanicus)

WILD CRAFT

50 DIY-projecten met materialen uit de natuur

Natasja van der Meer

TERRA

INHOUD

Woord vooraf	7	KLEI	57	PLANTEN	129	Mandala	198
		Duimpotje	61	Bezem	132	Mozaïek	203
INLEIDING	11	Hanger	68	Bladborduren	137	Natuurschatten	206
Natuurlijke materialen	11	Kom	73	Bloemenkrans	140	Sieraad	209
Verbinding	12	Reliëftegel	76	Bloemenpers	145	Spelletjes	212
Creativiteit	15			Kwasten en pennen	146	Talking stick	217
Gereedschap	16	PIGMENTEN	81	Lampenkap	151	Verenverzameling	218
		Aardepigmenten	85	Mandje	154	Windgong	221
HOUT	19	Afdruk	88	Nestje	159		
Botermes	22	Ecoprint	91	Papier	160	Dankwoord	222
Garde	27	Houtskool	94	Pluizenbol	167	Boeken ter inspiratie, Colofon	224
Haakje	30	Inkt	99	Touw	168		
Hamer	35	Natuurprint	102	Wandkleed	171		
Kaasplank	36	Olieverf	107				
Knopen	41	Pastelkrijt	110	STENEN, SCHELLEN EN VEREN	177		
Krukje	42	Plantenpigmenten	113	Dromenvanger	180		
Lamp	47	Textielverf	118	Foto	185		
Lepel	48	Waskrijt	123	Knoopstenen	188		
Naalden	53	Waterverf	126	Knuffelstenen	195		

WOORD VOORAF

Voor mij is de natuur een onuitputtelijke bron van inspiratie en leverancier van de prachtigste materialen. Bomen, planten, bloemen, bladeren, klei, aarde, stenen, schelpen en veren: allemaal natuurlijke materialen waarmee je de mooiste dingen kunt creëren. Materiaal dat op het eerste oog van weinig waarde is, wordt waardevoller als je weet waar het vandaan komt. Een herinnering aan die vondst in het bos, bij de rivier of op het strand.

Niets is magischer dan vanuit een zelf gevonden grondstof iets maken met je eigen handen. Het stukje boomstam dat een prachtig lepeltje wordt. De klei uit de grond dat een klein kommetje is geworden. Alleen jij weet hoeveel werk, aandacht en tijd het kost om het te maken. Het hoeft niet perfect te zijn, het is in ieder geval uniek en daardoor onbetaalbaar. Een heel ander gevoel dan bij de spullen die je in de winkel koopt.

Het kan heerlijk rustgevend zijn om heel geconcentreerd aan iets te zitten werken. Ik ben ervan overtuigd dat iets met je eigen handen creëren van natuurlijke materialen zorgt voor een gevoel van verbinding met de natuur. Zeker als je dit ook nog in de natuur zelf zit te doen. Lekker buiten in het zonnetje op het gras, tussen de bomen of aan de waterkant. De geuren en geluiden helpen dan ook nog eens mee om die verbinding aan te gaan.

Ik ben opgegroeid in Amsterdam, niet echt een natuurlijke omgeving. We gingen wel regelmatig naar het bos of strand. Met onze boot gingen we bijna elk weekend zeilen en alle zomervakanties gingen we naar de Wadden. Daar heb ik ontzettend mooie herinneringen aan. Krabbetjes vangen in de haven, lange fietstochten maken door de duinen en mooie schelpen zoeken op het strand.

We gingen elk jaar met een groep vrienden van mijn ouders en hun kinderen een week in een huisje zitten in de natuur. De hele dag waren we dan in het bos aan het spelen, hutten bouwen, vuurtje stoken en ravotten. Toen we later naar Monnickendam verhuisden, woonden we aan de rand van een natuurgebied. Daar kon ik uren met mijn broertje en vrienden buiten spelen.

Thuis was ik graag aan het knutselen, tekenen en creëren. Ik kom uit een makersfamilie, zowel van vaders- als van moederskant. Mijn oma was altijd iets aan het maken. Ze haakte prachtige tafelkleden en heeft mij leren breien en haken. Mijn opa had op zolder een heel treinparadijs gebouwd met huisjes, stationnetjes, bergen, bruggen en treinen die de hele zolder rondgingen.

Mijn tante Ineke gaf les in textiele werkvormen aan de pabo. Zij kan de meest ingewikkelde patronen breien. Mijn tante Anne-Jet was handenarbeidjuf en schildert nog steeds. Als ik bij mijn tante Trees logeerde, gingen we altijd knutselen, zoals kaarsen maken van bijenwas. Mijn moeder kan heel mooi tekenen, al vindt ze zelf van niet.

Mijn vader was de meest handige man die ik ken. Hij kon alles maken en was dan ook altijd bezig met verbouwingen van ons huis of onze boot. Hij heeft ooit voor mij een prachtig poppenhuis gemaakt met allemaal zelfgemaakte meubeltjes. Voor mijn broer maakte hij een pakhuis met werkende katrol en deurbel.

Hij heeft mij een aantal waardevolle lessen geleerd, zoals goed gereedschap is het halve werk! Daarnaast vond hij het belangrijk om schoon te werken en logisch na te denken. Vertrouw op het stemmetje in je hoofd. Als dat zegt dat iets niet zo handig is om te doen, stop dan. Dat ik na een bedrijfskundige studie toch een creatievere kant op ben gegaan, heeft hij altijd aangemoedigd. Vlak voor zijn overlijden vertelde hij me dat hij mijn creaties prachtig vond en dat geeft me nu nog vertrouwen in de dingen die ik doe.

Ik heb diverse creatieve opleidingen gevolgd zoals interieurontwerpen, houtbewerken, heb de kunstacademie gedaan en een keramiekopleiding. Ik heb mezelf ontwikkeld op het gebied van oude ambachten zoals weven, vilten en vlechten. Ontelbaar veel workshops heb ik gevolgd zoals lepel snijden, manden maken en bezembinden. Ik vind het heerlijk om deze waardevolle kennis en technieken te leren. Bij het beoefenen van deze oude ambachten voel ik me verbonden met mijn voorouders.

De afgelopen jaren ben ik ook steeds meer de verbinding aangegaan met de natuur. We wonen nu al een tijd aan de rand van het bos en hebben met ons gezin een zeilboot waarmee we vele weekenden en vakanties aan het varen zijn. Ik ben me gaan verdiepen in de geneeskracht van planten en verbouw in onze tuin inheemse kruiden, fruit, noten en andere eetbare planten. Tevens kweek ik speciale verf- en vezelplanten om te gebruiken voor mijn creaties.

Al deze kennis en ervaring die ik heb opgedaan en meegekregen van mijn familie, komen samen in dit boek. Het is een praktisch boek met korte en duidelijke instructies. Het zijn makkelijke projecten waarmee je niet lang bezig hoeft te zijn. Ik hoop jullie met dit boek te inspireren en aan te moedigen om ook de verbinding met de natuur aan te gaan en in de voetsporen te treden van onze voorouders.

Natasja

Leer het materiaal kennen. Als je weet wat de beperkingen en mogelijkheden zijn, ga je de relatie aan en kunnen er mooie dingen uit voortkomen. Creëren met natuurlijke materialen brengt uitdagingen met zich mee. Het blijft moeilijk te voorspellen hoe de materialen zullen reageren. Maak gebruik van de specifieke eigenschappen in plaats van ertegen te vechten.

Door tijd en moeite te besteden aan het transformeren van het materiaal krijgt het een nieuwe waarde. Op deze manier eer je de gift van de natuur. Wees creatief met het gebruik van de materialen en bedenk altijd of er geen andere mogelijkheden zijn om ze te gebruiken voordat je ze weggooit.

Het ritme van de natuur met de seizoenen is een eindeloos proces van groei en verandering. Bestudeer de seizoenen in jouw natuurlijke omgeving en ontdek steeds weer nieuwe kleuren, vormen en materialen. Sommige planten, zoals de vlier, kunnen het hele jaar door bladeren, bloesem, vruchten en takken leveren.

Het zou zonde zijn om je prachtige natuurschatten op te bergen totdat je ze gaat gebruiken. Ik heb in mijn atelier een grote plank waarop ik mijn verzamelingen stenen, schelpen en veren prachtig heb uitgesteld. Het doet een beetje denken aan de natuurtafels die we vroeger op school hadden met dennenappels en kastanjes. Sommige materialen zullen in de loop van de tijd van kleur, structuur of zelfs geur veranderen. Persoonlijk vind ik dat juist het mooie van natuurlijke materialen; het hoort bij het leven.

VERBINDING

We leven in een tijdperk waarin alles heel vluchtig is. We zijn het contact met de natuurlijke wereld verloren, ondanks het feit dat we daar een fundamenteel onderdeel van zijn. Velen van ons verlangen naar een langzamer leven in harmonie met de seizoenen. Er is veel onderzoek gedaan dat aantoont dat tijd buiten doorbrengen goed is voor onze fysieke en mentale gezondheid.

Door het ontwikkelen van een diepe band met je natuurlijke omgeving en de daarbij horende materialen ontstaat een gevoel van verbinding. Het geeft een enorme voldoening om iets te creëren van materiaal dat je zelf hebt gevonden. Hoe meer we in harmonie met de natuur leven, des te meer stroomt de creativiteit en vertraagt de tijd. Het herinnert ons eraan dat we deel uitmaken van een groter geheel.

Ga regelmatig naar buiten en kijk dan goed om je heen. Neem de tijd om even rustig ergens te gaan zitten en alles in je op te nemen. Gebruik hierbij al je zintuigen. Je zult bomen, blaadjes, bloemen, insecten, geluiden en geuren gaan herkennen. Herkenning vormt verbinding. Er kan dankbaarheid voortkomen uit het leren kennen van de natuur om je heen. Als we dankbaarheid voelen, zullen we deze ook met respect behandelen.

Het is belangrijk dat onze relatie met onze natuurlijke omgeving en de materialen die daaruit voortkomen gezond en wederkerig is. Inheemse volkeren leven volgens dit principe. Ze nemen niet meer dan ze nodig hebben, tonen dankbaarheid en respect en geven in gelijke mate terug. Op deze manier blijft de balans in evenwicht.

CREATIVITEIT

Het blijft een magisch proces om met je handen een object te maken dat niet alleen functioneel is, maar ook een genot om te gebruiken en naar te kijken. We hebben steeds meer behoefte aan echtheid en authenticiteit. We verlangen naar originele en unieke voorwerpen met de duidelijke hand van de maker erin. We krijgen veel meer waardering voor een object als we weten hoeveel tijd en moeite het heeft gekost om het te maken.

Aan de slag gaan is waarschijnlijk het moeilijkste deel en het is best spannend om iets nieuws te proberen. Begin met iets simpels. De meeste projecten in dit boek zijn niet al te moeilijk. Plezier, nieuwsgierigheid en experimenteren leiden tot leren. Ga spelen en bedenk dat je van fouten leert. Vaak ontstaan hierbij juist de mooiste creaties. Door te doen ontwikkel je vaardigheden; wees niet bang om iets te proberen. Durf te experimenteren!

De handleidingen in het boek zijn richtlijnen. Je hoeft ze niet precies te volgen. Jij bent de maker en je kunt ze uitvoeren zoals jij het wilt. Houd natuurlijk wel altijd de veiligheid in de gaten. Je zult nieuwe ideeën ontwikkelen en versted staan van de resultaten. Gun jezelf de tijd en oordeel niet te snel en te hard. Spelen en plezier hebben zijn essentieel. Stop als het niet gaat en begin vol frisse moed opnieuw.

Onthoud dat een ambacht tijd vergt, dus neem die ook! Hoe meer je het doet, des te behendiger word je. Het kan heerlijk ontspannend en rustgevend zijn om uren geconcentreerd aan iets te zitten werken. Je komt in een soort flow en krijgt een gevoel van sereniteit. Uit ervaring weet ik hoe helend dit kan zijn.

GEREEDSCHAP

Het belangrijkste gereedschap dat je nodig hebt bij een creatief maakproces, zijn je handen. In de loop van de eeuwen heeft de mens handige voorwerpen ontwikkeld die kunnen helpen bij het uitoefenen van een ambacht. Gereedschap dient als een verlengstuk van je lichaam om dingen voor elkaar te krijgen die we anders niet zouden kunnen.

Voor de meeste projecten in dit boek heb je een simpele basisset handgereedschap en zo min mogelijk elektrische apparatuur nodig. Items die je mogelijk al in je gereedschapskist hebt liggen. Een handzaag, takkenzaag, handboormachine, hamer, houtsnijmes, bijl, zakmes, schroevendraaier en snoeischaar zijn al voldoende. Voor sommige projecten heb je speciaal handgereedschap nodig, zoals een lepelmes. Zorg goed voor je gereedschap. Maak het na gebruik altijd weer schoon en berg het veilig op.

Het gebruik van gereedschap is niet geheel ongevaarlijk. Belangrijk is dat je zelf de volledige verantwoordelijkheid neemt voor je eigen veiligheid. Luister naar het stemmetje in je hoofd als dit aangeeft dat het niet handig is wat je doet. Stop dan en heroverweeg je aanpak. Bedenk van tevoren goed wat je nodig hebt en leg dat klaar. Zorg voor een ruim en schoon werkblad dat opgeruimd is.

HOUT

HOUT is een prachtig materiaal dat we overal om ons heen kunnen vinden. Als je regelmatig door het bos wandelt, zie je altijd wel takken op de grond liggen. Ook boomstammetjes van omgewaaide bomen kun je perfect gebruiken voor je mooie creaties. Ik sleep altijd van alles mee naar huis. Check bij de eigenaar van het bos wel eerst of je het hout mee mag nemen. Dit staat meestal aan het begin van een pad op een bordje vermeld.

Het hout dat je kunt gebruiken mag nog best vochtig zijn; dat noemen we vers hout. Het moet echter niet al zo lang hebben gelegen dat het broos is geworden. Voor de meeste projecten in dit boek heb je een stevige tak of dunne boomstam nodig. Het soort hout maakt niet zo heel veel uit. Sommige houtsoorten zijn zachter dan andere zoals wilg. Deze zijn uitermate geschikt voor houtsnijwerk zoals een lepel of een haaknaald. Hardere houtsoorten zoals eik of berk zijn weer meer geschikt voor het maken van een krukje.

Voor het maken van de voorwerpen kom je met een basisset gereedschap zoals een bijl, handzaag en houtsnijmes al een heel eind. Zorg dat deze goed scherp zijn. Een hakblok is hierbij handig. Een groot stuk boomstam is hiervoor al voldoende, maar je kunt ook een hakblok op poten maken. Daarnaast maak je van hout heel makkelijk je eigen hamer die je weer kunt gebruiken om met een bijl hout te splijten.

Je kunt het grove werk lekker buiten doen in de natuur. Het mooist is natuurlijk in het bos zelf tussen de bomen. Het fijnere houtsnijwerk kun je ook prima binnen doen terwijl je gezellig bij het vuur van een open haard zit. Je zelfgemaakte houten voorwerpen zijn in ieder geval niet alleen praktisch in het gebruik, maar ook prachtig om te zien!

BOTERMES

In Scandinavische landen zag ik dit voor het eerst, een houten botermesje. Later heb ik er één zelf gemaakt en die gebruik ik nu dagelijks. Ik vind botermesjes niet alleen prachtig om te zien, maar ze zijn ook heel fijn om mee te smeren. Een botermes wordt alleen maar mooier naarmate je het meer gebruikt!

NODIG

- Boomstammetje vers hout van ongeveer 8 cm doorsnee en 20 cm lang
- Bijl
- Houten hamer
- Houtsnijmes
- Potlood
- Schuurpapier van grof naar fijn
- Doek
- Walnotenolie

DOEN

1 | Splijt het stammetje met de bijl doormidden, eventueel met behulp van de houten hamer. Splijt een helft nog eens doormidden, zodat je een kwart krijgt. Hak hiervan met de bijl in de lengte een plak af van ongeveer 1 cm dik.

2 | Teken met een potlood de contouren van het botermes af. Hak de grote stukken met de bijl weg, totdat je de grove contouren van het mes hebt.

3 | Begin met het snijden van het lemmet. Houd het houtsnijmes zo vlak mogelijk ten opzichte van het hout en snijd van je af zodat je dunne plakjes weghaalt. Doe hetzelfde met de andere kant en draai regelmatig het houtje om zodat je twee gelijke zijdes krijgt. Snijd schuin weg totdat het uiteinde ongeveer 2 mm dik is.

4 | Snijd nu de onder- en bovenkant van het heft weg. Je gebruikt hiervoor nog steeds dezelfde snijbeweging, door van je af te snijden. Rond daarna het heft en lemmet af. Hiervoor kun je een duwbeweging gebruiken waarbij je met je duim tegen je mes aanduwt.

5 | Kijk of het botermes lekker in de hand ligt en snijd eventueel nog wat onregelmatigheden weg. Ga nu schuren. Begin met het grovere schuurpapier en neem een steeds fijnere korrel.

6 | Maak het mes met de doek schoon en smeer het in met walnotenolie. Laat deze een nacht intrekken en wrijf daarna eventueel nog een keer in met de olie. Je mes is klaar voor gebruik. Smeren maar!

